

21.

Wartość Ojczyzny¹

I. PROSPEKT WARTOŚCI

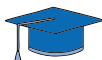
1.1. CEL OGÓLNY

Rozwój społeczny

1.2. CEL SZCZEGÓŁOWY

Patriotyzm

1.3. CEL WYCHOWAWCZY

Postawa wrażliwości i szacunku wobec rodaków

¹ „Pocałunek złożony na ziemi polskiej ma jednak dla mnie sens szczególny. Jest to jakby pocałunek złożony na rękach matki – albowiem Ojczyzna jest naszą matką ziemską. Polska jest matką szczególną. Niełatwe są jej dzieje, zwłaszcza na przestrzeni ostatnich stuleci. Jest matką, która wiele przecierpiała i wciąż na nowo cierpi. Dlatego też ma prawo do miłości szczególnej”. Jan Paweł II, *Przemówienie powitalne na lotnisku Okęcie w Warszawie*, 16.06.1983, 2, w: tegoż, *Pielgrzymki do Ojczyzny: 1979, 1983, 1987, 1991, 1995, 1997, 1999, 2002. Przemówienia, homilie*, wyd. Znak, Kraków 2012, s. 213.

1.4. PROPONOWANE TEMATY

- Jak rozumiem pojęcie Ojczyzna?
- Czy czuję solidarność i wspólnotę z moimi rodakami?
- Poznawanie wzorców osobowych i cnót społecznych poprzez zgłębianie historii i kultury własnego narodu.

1.5. ZADANIA DLA UCZNIĄ, SAMOWYCHOWANIE

Normy

- Patriotyzm oznacza poczucie wspólnoty z rodakami².
- Poprzez poznawanie historii, języka, kultury i obyczajów własnego narodu, można głębiej zrozumieć siebie i swoje miejsce na ziemi.
- Przykłady bohaterskiej walki o wolność Ojczyzny nadają sens życiu młodego pokolenia.

Zasady

- Świadomość wspólnoty kulturowo-narodowej pomaga mi w życzliwym i braterskim podejściu do człowieka żyjącego obok mnie.
- Jestem wdzięczny za to, że mam Ojczyznę, znam jej język, historię, kulturę, geografę, wiarę i obyczaje narodowe.
- Korzystam z wolności, jaką daje mi posiadanie własnej Ojczyzny.

² „Podobnej sprawiedliwości i miłości potrzebuje naród, jeśli ma być wewnętrznie zjednoczony, jeśli ma stanowić spójną jedność. A chociaż trudno jest upodabniać naród – to wielomilionowe społeczeństwo – do rodziny, najmniejszej, jak wiadomo, ludzkiej wspólnoty, społeczności, to i w nim także, narodzie, jedność zależy od sprawiedliwego zabezpieczenia potrzeb, praw i zadań każdego członka narodu. tak, aby nie rodził się rozdzwięk i kontrast na tle różnic, które niesie ze sobą uprzywilejowanie jednych, upośledzenie drugich. Z dziejów Ojczyzny naszej wiemy, jak zadanie to jest trudne – a jednak nigdy nie można zrezygnować z olbrzymiego wysiłku, którego celem jest budowanie sprawiedliwej jedności wśród synów i córek jednej Ojczyzny. Musi zaś temu towarzyszyć miłość tejże Ojczyzny: umiłowanie jej kultury i historii, umiłowanie specyficznych wartości, które stanowią o miejscu tej Ojczyzny w wielkiej rodzinie narodów, umiłowanie wreszcie rodaków – ludzi mówiących tym samym językiem i odpowiedzialnych za tę samą wspólną sprawę, której na imię «Ojczyzna»”. Jan Paweł II, *Homilia pod szczytem Jasnej Góry*, 5.04.1979, 3, w: tegoż, *Pielgrzymki do Ojczyzny: 1979, 1983, 1987, 1991, 1995, 1997, 1999, 2002. Przemówienia, homilie*, wyd. Znak, Kraków 2012, s. 106.

1.6. ZADANIA DLA RODZICÓW

Normy

- Patriotyzm oznacza troskę o człowieka żyjącego na tej samej ziemi, mówiącego tym samym językiem i posiadającego polskie korzenie (Polonia na całym świecie).
- Wartość Ojczyzny nabiera dla człowieka znaczenia, gdy pracuje dla niej z trudem i poświęceniem.
- Odwołanie się do miłości Ojczyzny stanowi podstawowy element wychowania³.

Zasady

- Moja postawa obywatelska wpływa na podejście młodego człowieka do spraw Ojczyzny⁴.
- Podsuwam dziecku lektury, filmy i ukazuję sytuacje, w których Ojczyzna staje się jedną z podstawowych wartości.
- Staram się zainteresować dziecko historią naszego kraju, organizując wyjazdy, wycieczki lub spacerzy do ciekawych miejsc związanych z dziejami i kulturą naszej Ojczyzny.

1.7. ZADANIA DLA SZKOŁY, WYCHOWAWCY

Normy

- Patriotyzm to solidarność ze wspólnotą stanowiącą Ojczyznę.

³ „Miłość ojczyzny i służba dla niej wynikają z obowiązku wdzięczności i porządku miłości”. KKK 2239.

⁴ „Obywatele powinni pielęgnować wielkoduszną i wierną miłość do ojczyzny – jednak bez ciasnoty umysłu – tak mianowicie, aby równocześnie mieli na uwadze dobro całej rodziny ludzkiej, którą łączą różnorodne więzy występujące pomiędzy rasami, ludami i narodami. Wszyscy chrześcijanie powinni mieć świadomość, że ich szczególne i swoiste powołanie dokonuje się we wspólnocie politycznej, dzięki czemu winni świecić przykładem, ponieważ zobowiązuje ich do tego świadomość obowiązku i służby dla pomnażania dobra wspólnego, tak aby również czynami pokazywali, w jaki sposób władza może iść w parze z wolnością, osobista inicjatywa z potrzebami całego organizmu społecznego, potrzebna jedność z pożytecznym różnicowaniem. W zakresie porządku spraw doczesnych niech uznają uprawnione różnice poglądów, także szanują tych obywateli, również stowarzyszonych, którzy tych poglądów uczciwie bronią. Partie polityczne powinny popierać zaś to, co ich zdaniem potrzebne jest dla dobra wspólnego; nigdy nie wolno przedkładać korzyści własnej nad dobro wspólne. Należy usilnie troszczyć się i dbać o wychowanie obywatelskie i polityczne, tak bardzo dzisiaj potrzebne narodowi, zwłaszcza młodzieży, tak aby wszyscy obywatele mogli odegrać własną rolę w życiu swej wspólnoty politycznej”. KDK 75.

- Wspólnota Ojczyzny chroni przed indywidualizmem społecznym, wyobcowaniem i obojętnością.
- Fascynacja pięknymi postawami bohaterów narodowych rodzi chęć naśladowania wartości przez nich wyznawanych i uczy, czym jest miłość Ojczyzny.

Zasady

- Poprzez odwoływanie się do przykładów z historii, ukazują uczniom cenę, jaką nasi przodkowie zapłacili za wolność Ojczyzny, jak również ich wkład w jej piękno.
- Uświadamiam uczniom, że miłość Ojczyzny to: solidarność z ludźmi, szacunek dla dziedzictwa kultury, wiary, ziemi, dzięki której człowiek czuje się u siebie i jest sobą.
- Wspólnie z uczniami odnajduję wartości, które scalają nas w braterską wspólnotę narodu – Ojczyznę.

1.8. SPOSÓB REALIZACJI

Organizujemy wycieczkę po Starym Mieście, rynku lub zabytkowej części miasta. Uczniowie mają za zadanie opisać historyczny kontekst danego zabytku oraz bohaterów z nim związanych. Można także zaproponować lekcję, podczas której uczniowie zaprezentują historię i genealogię swojej rodziny. Następnym krokiem będzie łączenie indywidualnych historii, odnajdywanie elementów wspólnych i osadzanie ich w kontekście historii ogólnej narodu.

1.9. OSIĄGNIĘCIA, EFEKTY

Znajomość historii uświadamia młodemu człowiekowi wysoką cenę, jaką w obronie Ojczyzny ponieśli przodkowie i uczy go odpowiedzialności za miejsce, w którym żyje. Losy bohaterów narodowych inspirują go do praktykowania poznanych cnót, tj. odwagi, niezłomności, ofiarności, wiary w chwalebą przyszłość. Identyfikując się z historią swego kraju, uczeń rozumie swoje miejsce życia i sens własnego istnienia.

1.10. ZAGROŻENIA

Brak poczucia tożsamości z dziedzictwem kraju, w którym się żyje, przejawia się w obojętności, braku poszanowania, a nawet świadomej dewastacji

miejsc, obiektów lub przedmiotów użytku publicznego. Konsekwencją tego zjawiska jest także bezkrytyczne zapatrzenie we wszystko, co zawiera obca kultura lub subkultura. Zanik świadomości narodowej, a często także więzi, jest przyczyną samotności, izolacji, a nawet niechęci wśród mieszkańców tego samego kraju, regionu, miasta czy wioski.

II. PEDAGOG

2.1. TREŚĆ MATERIAŁU

Patriotyzm objawia się przywiązaniem do swojej Ojczyzny i szacunkiem do ziemi rodzinnej oraz kultury narodowej. Zadaniem wychowania patriotycznego jest dbałość o wszechstronny rozwój dziecka, m.in. poprzez kształtowanie poczucia tożsamości kulturowej, lokalnej i narodowej, postaw patriotycznych, rozbudzanie zainteresowania kulturą regionu i życiem lokalnym.

Istotne jest kształtowanie pozytywnej postawy wobec życia ludzkiego, Ojczyzny i przyrody.

2.2. LITERATURA WYBRANA Z KOMENTARZEM

Wizja patriotyzmu związana jest także z przywiązaniem do rodzimej fauny i flory, a co za tym idzie, do ochrony środowiska. Puszcza, jeziora, bociany, żubry to przyrodnicze dziedzictwo Polski. Zachwycamy się ich pięknem, a całokształt tego pejzażu sprawia, że staje się on przestrzenią, w której człowiek czuje się bezpiecznie.

Pieniny to pasmo górskie w łańcuchu Karpat w południowej Polsce. Są jednym z najatrakcyjniejszych regionów turystycznych. Ich walory w swoim wierszu opisuje Janusz Laskowski.

Pieniny

Kłaniamy się Sokolicy,
kłaniamy się pięknym Pieninom,
Dunajca błyskawicy
i trawom, które płyną.

Powietrze – przezysty kryształ.
Cisza w wąwozie Homole.
A dalej Grajcarek bystry
wpada na Skały Sokole.

Turniczki nad przepaściami.
Chmurki – owieczki białawe.
A nocka prószy gwiazdami
W śpiewną, szumiącą siklawę.

J. Laskowski, *Pieniny*,
w: M.E. Piotrowska,
M.A. Szymańska,
Nowe już w szkole 3.
Edukacja wczesnoszkolna. Podręcznik,
cz. 2, wyd. Nowa Era,
Warszawa 2013, s. 34.

W przytoczonym wierszu poeta przedstawia piękno polskich gór. Program edukacji patriotycznej jest związany tutaj z edukacją regionalną. Przekazywane uczniom w szkole treści pomagają w tworzeniu estetycznego obrazu Polski, z którego Polacy powinni być dumni.

Miłość Ojczyzny da młodemu człowiekowi głębokie podstawy intelektualne, emocjonalne i etyczne. Nigdy nie wyrzeknie się swych korzeni, wie „kim jest i skąd pochodzi”, zna swoją tożsamość.

III. NAUCZANIE RELIGIJNE

3.1. NAUCZANIE PAPIESKIE

Tożsamość kulturalna i historyczna społeczeństw jest zabezpieczana i ożywiana przez to, co mieści się w pojęciu narodu. Oczywiście, trzeba bezwzględnie unikać pewnego ryzyka: tego, ażeby ta niezbywalna funkcja narodu nie wyrodziła się w nacjonalizm. XX stulecie dostarczyło nam pod tym względem doświadczeń skrajnie wymownych, również w świetle dramatycznych konsekwencji. W jaki sposób można wyzwolić się od tego zagrożenia? Myślę, że sposobem właściwym jest patriotyzm. Charakterystyczne dla nacjonalizmu jest bowiem to, że uznaje tylko dobro własnego narodu i tylko do niego dąży, nie licząc się z prawami innych. Patriotyzm natomiast, jako miłość ojczyzny, przyznaje wszystkim innym narodom takie samo prawo jak własnemu, a zatem jest drogą do uporządkowanej miłości społecznej.

Szkoła winna stać się kuźnią cnót społecznych tak bardzo potrzebnych naszemu narodowi. Trzeba, aby ten klimat przyczynił się do tego, by dzieci i młodzież mogły otwarcie przyznawać się do swoich przekonań religijnych i zgodnie z nimi postępować. Starajmy się rozwijać i pogłębiać w sercach dzieci i młodzieży uczucia patriotyczne i więź z Ojczyzną. Wyczulać na dobro wspólne narodu i uczyć młodzież odpowiedzialności za przyszłość. Nie można bowiem służyć dobrze narodowi, nie znając jego dziejów, bogatej tradycji, kultury.

Jan Paweł II, *Homilia w czasie Mszy św.*, Łowicz, 14.06.1999, 3, w: tegoż, *Pielgrzymki do Ojczyzny*: 1979, 1983, 1987, 1991, 1995, 1997, 1999, 2002. *Przemówienia, homilie*, wyd. Znak, Kraków 2012, s. 1144.

3.2. PISMO ŚWIĘTE

Przeto z człowieka jednego, i to już niemal obumarłego, powstało potomstwo tak liczne, jak gwiazdy niebieskie, jak niezliczone ziarenka piasku na wybrzeżu morza. W wierze pomarli oni wszyscy, nie osiągnąwszy tego, co im przyrzeczono, lecz patrzyli na to z daleka i witali, uznawszy siebie za obcych i gości na tej ziemi. Ci bowiem, co tak mówią, wykazują, że szukają ojczyzny. Gdyby zaś tę wspominali, z której wyszli, znaleźliby sposobność powrotu do niej. Teraz zaś do lepszej dążą, to jest do niebieskiej. Dlatego Bóg nie wstydzi się być nazywanym ich Bogiem, gdyż przysposobił im miasto.

Hbr 11,12-16;
por. Flp 3,20.

KKK 2795;
por. 2802; 2795.

3.3. KATECHIZM KOŚCIOŁA KATOLICKIEGO

Symbol nieba odsyła nas do tajemnicy Przymierza, jaką przeżywamy, gdy modlimy się do naszego Ojca. On jest w niebie, które jest Jego przybytkiem; dom Ojca jest więc także naszą „ojczyzną”.

IV. LITERATURA

- Buyno-Arctowa M., *Ojczyzna*, wyd. Polwen, Radom 2003.
- Jan Paweł II, *Homilia pod szczytem Jasnej Góry*, 5.04.1979, w: tegoż, *Pielgrzymki do Ojczyzny: 1979, 1983, 1987, 1991, 1995, 1997, 1999, 2002. Przemówienia, homilie*, wyd. Znak, Kraków 2012, s. 103-108.
- Jan Paweł II, *Homilia w czasie Mszy św.*, Łowicz, 14.06.1999, w: tegoż, *Pielgrzymki do Ojczyzny: 1979, 1983, 1987, 1991, 1995, 1997, 1999, 2002. Przemówienia, homilie*, wyd. Znak, Kraków 2012, s. 1140-1148.
- Jan Paweł II, *Pamięć i tożsamość*, wyd. Znak, Kraków 2005.
- Jan Paweł II, *Przemówienie powitalne na lotnisku Okęcie w Warszawie*, 16.06.1983, w: tegoż, *Pielgrzymki do Ojczyzny: 1979, 1983, 1987, 1991, 1995, 1997, 1999, 2002. Przemówienia, homilie*, wyd. Znak, Kraków 2012, s. 212-214.
- Jaroszyński P., *Europa bez Ojczyzn?*, wyd. Dom Polski, Warszawa 2002.
- Koneczny F., *O ład w historii*, wyd. Ostoja, Wrocław 1999.
- Kongregacja Nauki Wiary, *Katechizm Kościoła Katolickiego*, wyd. Pallottinum, Poznań 2002.
- Laskowski J., *Pieniny*, w: M.E. Piotrowska, M.A. Szymańska, *Nowe już w szkole 3. Edukacja wczesnoszkolna. Podręcznik, cz. 2*, wyd. Nowa Era, Warszawa 2013, s. 34.
- Łukowski W., *Społeczne tworzenie ojczyzn*, wyd. Scholar, Warszawa 2002.
- Majdański K., *Ojczyzna jest Matką*, wyd. Fundacja Pomoc Rodzinie, Łomianki 2005.
- Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu. Biblia Tysiąclecia*, wyd. Pallottinum, Poznań 2012.
- Ryba M., *Szkoła w okowach Ideologii*, wyd. Fundacja Servire Veritati. Instytut Edukacji Narodowej, Lublin 2006.
- Sobór Watykański II, *Konstytucja duszpasterska o Kościele w świecie współczesnym [Gaudium et spes]*, w: tegoż, *Konstytucje. Dekrety. Deklaracje*, wyd. Pallottinum, Poznań 2002, s. 526-606.
- Twardowski J., *Mała ojczyzna*, wyd. BOSZ, Olszanica 2002.